





Zastupnik pok. Šupuk i Blankini zagovarali su ovo pitanje u parlamentu, zagovorili su ga zastupnik Dulibić, pak Prodan i Vuković, ali pitanje presušenja Morinja, ostalo je kako je bilo po onoj: „Gdje si, da si, stoj.“

Njihovi govori, njihova zagoravanja urodila su samo tim, da je „Smotra“ bila javlja već otrog godina, da je određeno povjerenstvo, kojemu je dat nalog, da izradi osnovu o prosušenju Morinja na lica mjesta. To povjerenstvo do danas nitko nije vidio i ako je prošlo 10 godina dana. Sad kad su narodni zastupnici na okupu, bez prejudicirati povjerenju, koga Šibenik i okolica imaju u svoje predstavnike na saboru, iznili smo opej pred javno mnijenje ovo, ali ne da ga samo čuje već da se zauzme za prosušenje „Jadrtovačkih Morinja“. Trošak koji bi za ovo bio učinjen, vladu će strostruko naplatiti iz zemljišta, koga će dobiti. Sam potok „Dabar“ je tu, da natapa plodna polja, koja bi se na reguliranom zemljištu uređila. U čvrstoj smo nadi, da će sabor koji je na okupu, složno pod uprijeti predlog zastupnika grada Šibenika i okolice, koga mielimo da će oni za stalno postaviti saboru. Oni će izvršiti svoju rodoljubnu dužnost, kad ga jednoglasno podupru, a vladu će samo izpuniti staro i zahudjalo obećanje, kada ga izvrši i u djelo provede, ali samo što prije.

## O reformi srednjih škola.

Škola je institucija, iz koje se razvija sav ostali život naroda i za to je za svaki narod od neprocjenive važnosti valjana školska uredba. Pošto je uz to u savremenom životu baš prosvjeta orudje, kojim se narodi u međusobnoj utakmici bore, to je naročito za male narode životno pitanje, da imade dovoljno valjanih i potrebnih naroda odgovarajućih škola, jer samo pomoću prosvjete mogu se mali narodi uzdržati uz druge velike i moćne narode. Važnost škole za narodni obstanak i napredak obćenito se danas uvažava, pa za to nije uređenje škola više unaturnije pitanje pedagoga, već je postalo predmetom interesa svakog pojedinca, komu je stalo do budućnosti svog naroda. Uz to i roditelji imadu živ interes na školi, te kao državljani traže da škola njihovoj djeci daje ono, što im je za život potrebno. Polazeći sa tog gledišta napisao je dr. Antoni Dziendzielewicz, odvjetnik u Lavovnu vrlo interesantnu razpravu o reformi srednjih škola namienjenu članovima enquete za reformu srednjih škola kod ministarstva za bogostovlje i nastavu u Beču, pa nalazimo shodnim prenieti do znanja i našim čitaocima, kako i što on misli i sudi o ovom važnom pitanju.

Škola je politicum, veli Dziendzielewicz, obzirom na svoj zadatak, po kom ona ima da uzgoji valjane, krepke, za rad sposobne, i svojih dužnosti svjestne državljane. Država ima pravo i dužnost nastojati, da škola taj državno-politički zadatak izpunjava. Ali današnja, naročito humanistička škola ne izpunjava taj zadatak, naprotiv ona se uporno suprotstavlja zahtjevima naprednog kulturnog i socijalnog života, pa je stoga potrebno, da se provede reforma srednje škole u prvom redu obzirom na savremene kulturne, socijalne i ekonomske potrebe modernog građanskog života.

Savremeni duh vremena ide svagdje za realnim i pozitivnim, za praktičnim i korisnim a tomu duhu srednja škola, naročito gimnazij, nikako ne odgovara. Današnji život sagradjen je na bujnom prometu i industriji, pa nam zato ne treba toliko pjesnika i filozofa koliko valjanih inžinira, tehničara, obrtnika, tvorničara, trgovaca, industrijalca i obrtnika ter liečnika, državnika, upravnika, sudaca, koji će imati smisla i razumijevanja za gospodarske, prometne i društvene odnošaje savremenog života. Tim

potrebama današnja gimnazija doista ne odgovara jer ne daje ni specijalne ni obćene moderne naobrazbe.

Za obćenu naobrazbu državljana potrebno je danas nešto posve drugojačijega, no što davaju predmeti, koji su uz antike jezike i njene literature ušli u postojeću naučnu osnovu. Moderno obrazovan državljani morao bi n. pr. imati bar elementarne pojmove o modernom socijalnom i državnom organizmu, o zajedničkim pravima i dužnostima državljana, o glavnim ustanovama građanskog (obiteljskog, nasljednog, obveznog) i kaznenog prava, o modernoj trgovini i novčarstvu, o higijeni itd., a mjesto toga upoznaje djak u školi davno izumrlu duh antike. Stoga izmedju škole, doma i života nema nikakvog saveza, već škola stavlja na djaka zahtjeve, koji su za život posve bezicjni i njemu posve tudji. Za sav taj bezvredni materijal utroši djak svoje najbolje godine, on utroši za to ne samo dobar dio svoga kapitala već i dobar dio svojih duševnih i tjelesnih sila. Baš zato je reforma srednjih škola jedna od najprećih narodnih i životnih potreba.

Jer su sadanje škole na pogrešnom temelju sazdate, zato reforma istih ne smije biti nikakova krparija i izpravak, već mora biti principielna, te se mora u jednu ruku prilagoditi zahtjevima i potrebama života i higijene, a u drugu ruku mora se metnuti u ruke pedagoški i didaktički baš u tu svrhu obrazovanih učitelja (poptučkih učitelja na preparandijama). Glede zahtjeva za obrazovanje srednjoškolskih učitelja poziva se Dziendzielewicz na članak gimn. ravnatelja dr. F. Tomaszewskog „Die Ausbildung zum Gymnasiallehrer“ u Polnishe Post br. 49. od 1907.

Nova srednja škola morala bi dakle pružiti obćenu naobrazbu, koja bi odgovarala zahtjevima modernog praktičnog života, pa bi stoga morala osobit obzir uzeti na kulturnu povjest, na poznavanje uređaba savremene društvene i državne, prometne i trgovačke organizacije i sl.

Naročito je uspejo onaj dio Dziendzielewiczeve razprave, koji govori o jezičnoj pouci. Reformatori srednjih škola naime upiru svoje strelice samo proti pouci klasićnih jezika, ali osim materinjeg jezika u obće je učenje svakog jezika — bio to klasićan ili moderan jezik — u srednjoj školi bezuspješnan. Izkustvo je dokazalo, da se strani jezik ne da u školi naučiti, jer jezična pouka je nemoguća kao skupna pouka (Massenunterricht), već samo kao pojedinačna pouka, osnovana na praktičnoj vježbi govora. Kad se kraj svega toga izkustva veći dio vremena školskog troši na gramatićnu pouku od 4 do 5 jezika (njemački, latinski, grčki eventualno francuzi ili engleziki, a kod nas još i talijanski) onda je nužno, da se proti takovoj bezuspješnoj pouci odlučno digne glas. Danas je posve utvrdjena činjenica, da se obća školska naobrazba može samo u materinikom jeziku pružiti, stoga je pravo svakog državljanca, da muse u materinjem jeziku obćena naobrazba pruži, a obveznost poliglotizma je povreda toga prava.

Dziendzielewicz naglašava, da nije protivnik poznavanja stranih jezika, ali je protivnik tomu, da učenje stranih jezika bude obveznim predmetom naučne osnove, jer tamo ne spada i jer se tamo ne da nikakav uspjeh postići.

Svoja razlaganja dovršuje ovim konkretnim postulatima:

1. Srednja škola ima se jedinstveno organizirati kao pučka škola višega stepena.
2. Trajanje srednjoškolske obuke ima se ograničiti na 6 god.
3. Izpit zrelosti ima odpasti.
4. U naučnu osnovu imaju ući kao ob-

lični moraju biti dati njihovom fondu, u komu oni mogu imati zaklonište u nevolji i potrebi.

Svakako ovo ne će odmah pasti u naše ruke, ali hoće onda, ako se pokažemo jaki, te budemo u stanju da s vremenom osnujemo pričuvu za podpomaganje iznemoglih članova u starosti.

Da ćemo mi moći sve ovo postići uzdam se u Boga i pravicu i žilavost naših ribara, pouzdavam se u njihovu slogu i rad naših zastupnika, te u glas, ali oštri i pravdini zemaljskog odbora.

Da vidimo časkom bili mi mogli finacijalno izlaziti i onda kad bi našem društvu ponestalo svega onoga, što sam govorio i naveo, t. j., kad bi mu ponestalo svake pričuvne glavnice.

Malo prije sam spomenuo, kako ministarstvo daje danas Austrijanskom ribarskom društvu u Trstu redovitu godišnju dotaciju od K 10800.

Kad se mi raztavimo od Trsta, ministarstvo nema razloga, da svu ovu dotaciju, daje njima, te pravdičnost iziskiva da nama, po dužini obale, broju ribara i ostalo dodiel barem 1/3 ove svote

vezni (izpitni i klasifikacioni) predmeti svi predvati, koji su u bitnoj i nužnoj vezi sa savremenim pojmom obćene više naobrazbe.

5. Naučni jezik i njena literatura ima biti obveznim predmetom.

6. Za ostale jezike i posebne predmete koji su potrebni za nauke na visokim odnosu — stručnim školama i pojedinim zvanjima — imaju se urediti specijalni (pripravni) tečaj.

7. Zakonskim odnosno naredbenim putem ima se ustanoviti, koji posebni tečajevi su potrebni za osposobljenje za pojedine struke ili za polaz pojedinih visokih škola.

8. Vjerska pouka ima biti samo vježba, a ne klasifikacioni predmet. (A zašto ne predmet? — Op. ured.)

9. Samostalne svjedodžbe imaju se izdavati za predmete obće pouke, o uspjehu u specijalnim tečajevima imaju se izdavati posebna svjedodžbe.

10. Opetovanje jednog celoga godišta ima se ukiniti.

Specijalni kurzovi za jezike i druge predmete (n. pr. risanje, viša matematika, kemija itd.) imali bi tu prednost:

a) da sticanje obće naobrazbe ne bi bilo ovisno o tom, da li tkogod ima posebne odnosno jezične sposobnosti, b) da bi se obća pučka naobrazba znatno podigla, c) da bi djak sa dovršenom 16 godinom svršio obće nauke i mogao pristupiti u praktični život ili na više nauke u doba, koje je za to najpodesnije, d) djaci stekli bi u posebnim tečajevima ono znanje, koje odgovara njihovim sposobnostima, odnosno obiteljskim i socijalnim prilikama, e) posebni tečajevi razvili bi pojedinačne sposobnosti i stekli bolju orijentaciju za izbor zvanja.

Na taj način drži Dziendzielewicz da bi se škola svrsi shodno preudisela, jer bi pružala ono, što djaku doista treba, i što odgovara njegovim sposobnostima, dočim je današnje silno gradivo većim dielom bez prave koristi po djaka, te kraj tog gradiva i duševno i tjelesno zakrđljava.

Razlaganja Dziendzielewicza zanimiva su sa stvarne strane, ali naročito i s toga, što dokazuje, kako i vanškolski krugovi počinju ozbiljno i duboko shvaćati važnost i potrebu školske reforme.

## Političke vesti.

Veliki izbornički sastanak u Zagrebu.

Na 12. t. mj. imala se je u Zagrebu obdržavati velika narodna skupština sazvana po dr. Šurminu, narodnom zastupniku I. izbornog kotara zagrebačkog. Ali pošto je Rauch zabranilo obdržavanje javne skupštine, obdržavao se pouzdančki sastanak, koji je bio vanredno posječen. Bilo je na okupu preko 500 izbornika. Govorili su na sastanku prof. dr. Šurmin, grof Kulmer, trgovac Novak i Reberski. Na sastanku je primljena oštra rezolucija protiv Rauchovog neustavnog režima, te poslan u tom smislu telegram na kralja. Iz kabinetske kancelarije stigao je i odgovor.

Skupštinski pokret u Zagrebu. „Obzor“ javlja, da će narodni zastupnik Kulmer sazvati za nedjelju dne 19. o. mj. javnu pučku skupštinu na Sveučilišnomu trgu sa dnevnim redom ?? za 3. listopada o. g. u Draškovićevoj pivnici. Socijalisti sazvat će javnu pučku skupštinu na dan 17. listopada sa dnevnim redom: Komunalna politika.

Željezničarska pragmatika. Zagrebačka „Hrvatska“ bila je doniela viest, da je radi željezničke pragmatike došlo do konflikta izmedju baruna Raucha i ministra Košuta. Navodno je barun Rauch tražio od Košuta, da bi naredbenim putem ukine pragmatiku, inače da on ne može provesti svog programa. Košut je

što iznosi . . . . . 5400 K. Redovite današnje dotacije naših korporacija najmanje . . . . . 300 „

To je ukupno 5700 K. Rekao sam da danas u Dalmaciji imade 2869 ribarskih ladja, su 10882 ribara, a osim ovih 4956 ladja su 9489 ljudi, koji se isto, više manje ribarstvom bave, te ako uzememo, da bi se svaki ribar upisao u naše društvo, to bismo mogli, kad bi svaki plaćao samo 2 K na godinu utjerati godišnjih 20.371 K, što bi s gornjom svotom iznosilo 26.071 K bez drugih dopriosa, koji bi stigli putem milodara i ino.

I ako bismo morali zadovoljiti se prve godine sa ovom čednom svotom, pa kad bi nam i uzmanjaka početna glavnica od spomenutih 76.000 K, mi ipak ne bi morali zdvajati, jer štedeći, a radeći u kratkom roku mogli bi namaknuti liepu svoticu, a kad bi se malo ojačali, mogli bi ponosno stupati napred. Tko ne počne, nikad ne dovrši!

Ja znam, da ste vi znatiželjni čuti, a koji bi bio cilj našem društvu.

Ako krenemo iz Spiča ili bolje Boke po-

odbio taj zahtjev Rauchov. „Obzor“ doznaje, da ta viest ne stoji i da se u obće nije govorilo o pragmatiki za zadnjeg boravka baruna Raucha u Pešti. Isto su tako neosnovane viesti i o osnutku ministarstva željeznice.

Delegacije i bosanski ustav. Sa stanovite se je stranke zahtijevalo, da bosansko-hercegovački ustav ima sadržavati i takovu ustanovu, kojom se novom saboru pruža mogućnost, da može ravno utjecati na rad austrougarskih delegacija. Kako delegacije drže sjednice svaka ponapose, to se nije moglo naći načina, da se udovolji ovom zahtjevu. U već gotovoj osnovi ustava nema radi toga nikakove ustanove, po kojoj bi Bosna i Hercegovina mogla direktno uplivati na obostране delegacije. — Bečka „Reichsposzt“ javlja: U koliko se govori, da će se doskora obdržavati drugo zasjedanje zajedničkog ministarskog vieća na kojem će se konačno odrediti načrt ustavnog statuta za Bosnu. Prema nekoj bečki agenciji imao bi bosanski sabor da bude sazvan za konac siječnja.

Želje i zahtjevi štajerskih Slovencea. Slovenski zastupnik na carevinskom vieću dr. Benkovič razpravljao je ovih dana duže vremena sa austrijanskim ministrom unutarnjih posala baronom Haerdtom, te mu je saobćio i preporučio mnoge želje i zahtjeve štajerskih Slovencea. Naročito mu je dr. Benkovič oćertao poznate dogodjaje u Brežcima. Ministar je odgovorio, da će strogo paziti na status quo u pitanju slovenskog uređovanja, a što se liče pritužaba, to je ministar zamolio zastupnika, da mu ih preda u obliku memoranduma, na temelju kojega će on odrediti najstrožu izragu. Dotle će Niemci i nemškutari u Brežcima i po ostaloj Štajerskoj — kao i do sada — raditi što ih je volja!

Koruški Slovenci za obstrukciju. Na sastanku „Katoličkog političkog društva“ u Selima primljena je rezolucija, kojom se medju ostalim odobrava obstrukcija u bečkom parlamentu. Zastupniku Grafenaueru izraženo je potpuno povjerenje.

O českom saboru. Česko-njemački zastupnik na pokrajinskom saboru Legler dao je u svom organu slijedeći izjavu: Niemci koji su prisustvovali konferencijama kod ministra predsjednika, savjetovali su potonjem neka za sada ne sazove česki pokrajinski sabor. Ministar predsjednik je ipak odlučio sazvati česki sabor za dne 21. o. mj. Česko-njemački zastupnici na pokrajinskom saboru obdržavaju dne 19. o. mj. u Pragu svoju skupštinu, u kojoj će odlučiti, hoće li dozvoliti da se česki sabor konstituira ili ne.

Položaj u Austriji. Ministar predsjednik pregovarao je za zastupnicima agrarne stranke u carevinskom vieću o ovlastenom trgovačkolopolitičkom zakonu i o trgovačkom ugovoru sa Rumunjskom. Na konferenciji pretresalo se je samo o obćenitom stanovištu u ovom pitanju. Izgleda, da se agrarne stranke nisu držale posvema negativno, pa činjenica, da se je izabrao pododbor, koji će pregovore nastaviti pokazuje da bi ipak moglo doći do sporazuma. Izgleda dosta sumnjivo, da li će se tako lako i sa narodnostnim pitanjem izaći na kraj. Niemci u Českoj Lipi izjavili su se odlučno proti sporazumu konferencija a Slovenci držeći svoju prostestnu skupštinu u Zellu kod Cjelovca stavije zahtjev na svog zastupnika Grafenauera, da se ima dalje obstruirati.

## Iz grada i okolice.

Orkestar „Hrvatskog Sokola“ udarati će dne 19.9 pred Kavanom Miramar u 7 s. večer slijedeći program: 1. Za zvukom glazbe, koracnica R. Grimet. 2. Velika smjesa u 7-om nebu, O. Petras. 3. Čvrljanje kosova, solo za flaut i nosne, pa ravno obalom do Karina, pak zajedno na naše otoke počam od Lokruma, a svršiv s Loporom, naići ćemo na hiljade prodora, pitomih zaljeva, uvala, draga i prigradica u kojima se krije silno naše morskog bogatstvo, te tu leži ko zakopano blago, ali blago izloženo ubojitoj ruci dinamite, mlieća, balukete, carbita, živog i žeženog vapna, koje neku ribar, a i zlotvori rabe za zator našeg ribarstva.

Ovdje se hoće pouke, hoće se upute, hoće se savjeta, kojih naš kukavni ribar sve do sada nije imao, a ribarsko društvo je pozvano, da mu ove upute i ove savjete daje.

Svratimo li pozornost na naše obrtno ribarstvo opaziti ćemo, da je ono u tudjim rukama, ili pako u rukama spekulanta: Srđele i skuše pune toboce tvrdki Klenk i Lauer i Anglo-Bank, spužve trčanskim židovima, a o koranju više ne govorim. Ovaj obrt je pokopan. Hoće li opet oživiti ovisiti će o našem novom društvu.

Doduše, službena statistika nam kaže da naš ribarski proizvod dosiže do 5.000.000 K na godinu. A što je to na broj od 30.705 ribara iliitvam po prilici jedno 25.000 obitelji? Učinimo

## Govor Vinka Belamarića

izrečen u Zadru dne 7. srpnja za osnuće „Ribarskog društva“.

(Konac.)

Da vidimo časkom bili mi mogli obstojati finacijalno s ovim našim novim društvom:

Recimo, da bi primili od razdiobe bilo u gotovu bilo u čemu drugome . . . . . 73.000 K. Od podpora ministarstva za ova godinu 3000 K. „ korporacija domaćih, koje danas podpomazu društvo . . . . . 300 „ članova redovitih sad u društvu . . . . . 300 „ upisano . . . . . 300 „

Ukupno 76.600 K.

Dakle naša početna društvena glavica bi iznosila 76.000 K. Uzmemo li još k tome, da mi imamo pravo na dio novca što pripada „Pio fondo di Marina“, jer sve globe što naši ribari njega u nevolji i potrebi ne dobivaju ni priblijene pare, lasno je razumjeti, da ovako ne može da ide dalje i da globe što su ribari naši pla-



klarin, F. Filipovsky, 4. Bratski mazurka, Fr. Rozek, 5. Jizda na sanich, solo za kornetu \*\*\*, 6. Atom, brzopolka, I. Pehel.

**Za večernje trgovačke tečaje u Šibeniku.** Okolnost, da našoj trgovini nedostaje poteka i snage te posljedice, koja iz te proizlazi, da se u slučaju gdje je u nas potreba od trgovačko izobraženog osoblja, koja se mora i silom nadoknaditi tudnjima, dovele su odbor sastavljen od starije naše najveće trgovačke i obrtničkih tvrdaka, kojeg je predsjedništvo uslužno preuzelo gosp. načelnik Dr. Ivo Krstelj, da podigne u našem gradu večernji trgovački tečaj sa sledećim predmetima: trgovačko računanje, trgovačko dopisivanje, knjigovodstvo, trgovačko i mjenbeno pravo, nauk o trgovini i njemački jezik. Taj će se tečaj držati od 1. listopada t. g. do 31. ožujka 1910. dnevno od 6 do 8 sati popodne. Nedjeljom i u svetačnim danima od 10 do 12 sati prije podne. Pošto će se odbor radi podpore konkretnim pitanjem obratiti na dotično ministarstvo, koje je već osjeguralo najveću pripomocu, potrebito je, da se saznade i broj učenika. Pozivlju se dakle svi, mladi i stari, svaki koji misli pribaviti korist iz ove bezplatne nauke, da se čim prije, najkasnije do 24. t. m. j. ustmeno ili pismeno prijave kod tajnika odbora gosp. ek. kot. povj. Josipa Havalika. Najvruće stavlja se na srce svim, kojima je do napredka i budućnosti našeg naroda, da ne propuste ovu prigodu da time izupne i ovaj dio izobrazbe; samo izobrazba — temeljni je kamen narodnog izobrazbenja.

**Za uređenje prve Crničke druge** da bude zakloništem malog brodovlja kad se naspnu vrulje, kako javismo, obć. je više zaključilo ustupiti pomorskoj vladi potrebito zemljište uz dragu, da se u uredi obala. Danas možemo javiti, da je zemaljski odbor taj zaključak vieća odobrio, i da je stvar već upućena pomorskoj vladi, kojoj preporučujemo, da ovo toli potrebito uređenje što prije započne i dovrši.

† **Joso Gojanović** preminuo je jučer nakon duge i teške bolesti u 62. godini života. Jutros mu bio sprovod u veliko sancešće građanstva. Laka mu bila hrvatska zemlja, a rodbini naša zalovanja.

**Ribarska pošta „Škar“** o kojoj smo pisali u zadnjem broju, da je zavaljena, nastojanjem lučkog ureda očišćena je. Gosp. upravitelj Selestin ob zavaljenoj pošti brzajavno je izvijestio pomorsku vladu, a ova je, što je vrlo pohvalno, kako smo izvjestili, uoblastila brzajavno lučki ured, da dade očistiti „Škar“ na trošak njezin. Zeliti je da ovaj primjer sledi i dalje u ovakovim i sličnim prigodama, a ribarima je za preporučiti, da paze sami na svoju vlastitu korist.

**Pozor!** U času kad su zadržski Hrvati izvrtnu najpodlijim napadajima biesne ulice, porodila se među njima misao, kako da se na to napadaje reagira. I evo predloženo je uvažena vriedan predlog staro geslo: Svoj k svome! Hrvati kupujte samo kod Hrvata i njihovih prijatelja. Nemojmo svojim novcem podpirati neprijatelja koji nas bije. Sada na početku školske godine nabavljajte knjige i druge potrebštine samo kod naših ljudi, a napose Vam preporučamo Hrvatsku knjižnicu u Zadru.

**Spplitsko kipečtalo** uzmaklo. Bježi ko vrag od krštene vode od svakog ozbiljnog upita što postavismo na gopare spplitske, a daje se u bedaste jviceve to toliko, da se vidi, da je nješto odgovorilo. Sada je pak utvrđeno, da je sve onako kako smo o gosparima kazali, utvrđeno za svu javnost, dok je za nas to bilo odavna iznad svake sumnje. A što pak „pajac“ binca, da bi se tko iz Šibenika bio spravljao u Split da ga utuče, neka se toga ne plaši, jer nitko iz Šibenika ne bi spustio ruku u onoliki glib, koji se sam gnjuć razvata, dok se sasvim ne osuši, izvjetri i nestane.

U tačan račun na svakog ribara ne padne na glavu nit 150 K na godinu.

Ali imam još jednu vrlo važnu stvar. Ovo 5,000,000 K, što sam spomenuo jest onaj prihod, što ga utjeravaju i parni brodova, armaturi i t. p. ako sramimo, da na ove, od pada polovica prihoda, to dolazimo do zaključka da naš ribar ne zasluži ni 75 K na godinu. Tko u ovo ne vjeruje, nek zadje u naše ribarske ladje, nek se uputi s njima na lov, pak će ga razočeravati ubiti, kako je i mene.

Evo rada našem društvu, evo njive na kojoj mu je orati, a da naše ribarstvo podignemo, osavimo, kako da ga oslobodimo tudnjiskih pohlepa i domaćih spekulana, te ga uredimo tako, da jednom budemo mogli zajedno sa Marchesettim uzliknuti:

Fu detto, ed a ragione, che uno stato non è grande, non è ricco, non è potente, che nella grandezza e ricchezza del suo mare.

S ovim bih mogao završiti, ali moram reći još samo par riječi, a da u Vam pobudim uvje-

**Izložba marve u Imotskom.** Na 28. rujna o. g. bit će u Imotskom marvinska izložba. Uslied slabe i nedovoljne piće bojimo se o uspjehu.

**Izglubljeno.** Jučer je jedno diete koje se igralo na šetalištu izgubilo jedne dešir od veće vrijednosti. Moli se tko ga nadje, da ga donese na uredništvo ovoga lista.

**Vrieme.** Poslie dvodnevna liepa vremena opet je nastalo oblačno i kišovito. Razmahala se južina. Kako smo pred ekvinocijem, lako bi moglo doći do oluje. Samo da ne bude zla!

## Pokrajinske vesti.

**Saborski klub stranke prava.** U četvrtak se je konstituirao saborski klub stranke prava. Predsjednikom bi izabran z. D. Ivo Prodan, tajnikom zast. Matulina.

**Na preparandiju.** Dosadašnji učitelj vježbaonice Ilija Dizdar dodieljen je na službovanje muškum preparandiju u Arbanasima. Ivan Šoljan imenovan je privremenim učiteljem na preparandiju, a Milan Mazalin, dosadašnji nadučitelj u Benkovcu, privremenim prefektom u preparandijskom konviktu.

**Radi radničkog sukoba u Solinu.** U Spletju je dovršena parnica proti onim domaćim radnicima, koji se u mjesecu lipnju posvadiše sa talijanskim radnicima, namještenima u tvornici cementa „Adria Portland“ u Solinu. Sukob, kao obično sukob sa talijanskim radnicima na svim stranama svijeta, dogodio se radi obične talijanske nprastite naravi i radi utakmice, koju talijanski radnik sa svojim radom u bezicenje pravi domaćem radništvu. Splitski sud je domaće radnike odsudio, njih dvadesetoricu, na tamnicu od šest mjeseci do sedam sedmica i na 300 kruna odštete.

**Zdravlje Dra. Masovčić.** Milo nam je što možemo javiti, da se je Dr. Masovčić već toliko oporavio da može izlaziti vani, dakako pomoću štapa. Najteže mu je uza stube, jer još osjeća boli u koljenu.

† **Jelena Barac** preminula je u Splitu dne 16. rujna nakon kratke bolesti. Ožalošćenoj obitelji naše najdublje sažaljenje.

**Sprovod pk. Sertića.** Sprovod pk. Sertiću krenuo je u sriedu u jutro iz zadarske bolnice prana vratima gradskim. Povorka koja je za liesom išla, bila je skoro nepregledna. Mnogo građanstva je došlo, da mrve ostanke pk. izprati, i da time dokaže svoje ogorčenje nad počinjenim zvjerskim djelom. Bilo ja odaslanstvo činovnika i vojničke oblasti, a također i predstavništvo zadarske občine. Sprovod je kroz Široku ulicu krenuo do stolne crkve sv. Stošije, gdje je obred bio ovršen, zatim miso Gospe od Kaštela na Staru Obalu, gdje je bio lies odložen, kod parobrod, koji ga je imao prenieti u Split, ne stigne. Sam namjestnik g. Nardelli prisustvoava je sprovodu. Od naše stranke prisustvoava predsjednik don Ivo Prodan, dr. Skvrce, zast. dr. Dulibić te odaslanstvo uprave stranke i svi zastupnici i vidjeniji članovi, koji su se u Zadru nalazili radi otvora sabora. U obće vidjelo se silno sancešće svega što je hrvatskoga u Zadru.

**Satirični list u Dubrovniku.** U Dubrovniku će kroz nedugo vrieme početi izlaziti satirični list svakog mjeseca, u dubrovačkom dijalektu, sa karikaturama. U taj list da ne će ulaziti ni jedna politička stranka, a da mu je jedini cilj: dubrovčanizam.

## Iz hrvatskih zemalja.

**Iz parnice protiv veleizdajnika.** Accurti je dovršio svoj govor. Prodlžio je za Adama i Valerijana Pribičevića, Oreščanina, Bekića i Živkovića mladjea smrt na vješalima; ostalo četrdesetosmorici deset do dvadeset godina tamnice. Hinković je započeo svoj govor.

**Ravnateljstvo družbe sv. Cirila i Metodaja za Istru** primilo je nadalje sledede pri-

renje, kako naši ribari čute neobhodnu potrebu osnuća svog ribarskog društva.

Ja sam u neprestanom doticaju sa ribarima moje okolice, koja je budi mimogred rečeno najvažnija, a osobito za zimsko ribanje. Ti ljudi donajmice salicu me, da osnujemo ribarsko društvo za cjo šibenski kotar, koji ako ne imo uzeo bi jadne ribare u obranu protiv svim veksacijama, koje im se nanašaju, kao što podavao im shodne upute u njihovom zvanju. Ovakva ista misao vlada u svakom našem području, gdje su domaći ribari u većini. Misao o razstavi našoj od Austrijskog ribarskog društva u Trstu, a o uzpostavljenju našeg domaćeg društva nije nova, ona je kako vidite usadjena, ko prirodna u krvi samih naših ribara.

Mal ne sve ribarske konference, koje je g. ribarski nadzornik Lorini držao po Dalmaciji i to u Zadru, Splitu, Dubrovniku, Lastovu i Međanina godine 1902, pri eventualnijama izrazile su želju, da se za Dalmaciju osnuje posebno ribarsko društvo.

nose: Da počaste uspomenu blagopok. Petra Blačića darovaše: Klub XIII. K 30, crkveni mješoviti zbor u Voloskom K 25, i nekoi prijatelji K 5. Prof. Spiničić šalje sabranih po hrv. Sokolu u Krapini za nar. blagdan K 20. Gosp. Sanković Mate, Soldač iz Dane, šalje na njegov predlog sabranih u šelu Brestu K 1960. G. dr. Magdić u Varaždinu, sabranih kod promaknuća grad. činovnika K 826. G. dr. Uliks Stanger u Trstu, sabranih za nar. blagdan K 100. G. Stjepan pl. Platzer u Varaždinu, sabranih po gradskom šumarskom nadzorniku B. Svobodi K 7. Podružnica N. D. O. u Dolini u mjesto vienca pok. Josipa Pangera oca podružnice K 10, Dne 8/8. sabrano u restauraciji Petiti u Opatiji K 4. Sabrano u škrabić kod „Prokopa“ u Opatiji K 15. Hrv. Sokol u Bjelovaru šalje čist prihod zabave K 11733. Uredništvo „Tjednik“ u Bjelovaru u ime prinoska K 7910. Podružnica u Jelsi u ime članarine K 16, a sabranih za narodni blagdan K 5570. G. Dr. Fran Mandić, liečnik u Trstu u ime dara K 100. Hrv. čitaonica Karlovci (Sriem) za nar. blagdan K 1160. Gosp. Gašpar Martinić u Iloku, sabr. za nar. blagdan (naknadno) K 20410. Gldjca Marija Svoboda, družbina učiteljska Gračanica sakupljenih K 20. Hrv. Bodeljska štedionica u Kotoru, za nar. blagdan K 100. Gosp. Anterić Julije u Kotoru, sabr. za nar. blagdan K 6340. Uredništvo „Hrvata“ u Gospiću u ime prinoska K 40066. G. Anton Sanci u Dolini, sakuplj. K 1603. Škrabica u gostinji Sanci u Volovskom K 6111. Škrabica u „Nar. Domu“ u Volovskom K 1455, i K 5027. Slovenska družba u Iki K 372. G. Stjepan Sekulić u Brodu na Savi, sakupljenih na svečanog akademiji u počast Gaju K 20. G. Zalekar Ivan kapetan na Plavju sabranih K 6. Dr. Magdić u Varaždinu darovanih po g. dru. E. Milaniću u mjesto vienca na odar blagopok. Vinka Koterbe; članovi hrv. pjev. društvo „Vila“ u Varaždinu prigodom oprostne večere svoga člana Oskara Gläsera K 20.

Nastavak sledi.

**Istarski žepni koledar „Jorgovan“.** Nakladom Narodne tiskare Laginja i dr. u Puli izasao je „Istarski žepni koledar Jorgovan“ za učecu mladež i odrasle. Izim običnih koledarskih bilježaka sadržaje „Jorgovan“ obširno rodoslovlje naše vladajuće kuće, ze svaki mjesec prazan listić za biljege, poštanski ciečnik, mjere, utezi i novac u našoj monarkiji (sa slikama), jedanputjeđan I. i II. dio, kamatna skrižaljka uz 4, 5 i 6 po što. Drugi dio zabavno-poučno štivo sadržaje: „Mučenički Istri“ (pjesma), „Šetnja po Puli“ (opis znamenitijih spomenika i javnih zgrada u Puli sa 16 slika; „Na Učki“ (pjesma).

\*\*\*\*\*

**Veliko skladište gotovih odiela za gospodu**

**Saisona 1909-1910**

**✳ Pio Terzanović ✳ Šibenik ✳**

Nezadnja molka!

Javljam štovanomu građanstvu, da mi je ovih dana pri-  
spjela od jedne glasovite krojačnice velika količoka gotovih  
odiela i kaputa za gospodu. Ova se odiela osobito odlikuju  
radi izvanredno elegantna kroja i umjerenosti cijena, tako da sam  
u mogućnosti svakom zahtjevu udovoljiti.

Preporučujuć se bilježim se veleštovanjem

18. IX. - 18. III. 1910. g.

**Pio Terzanović.**

Cijene vrlo nizke!

\*\*\*\*\*

Ribari su nam najbolji barometri njihovih potreba, te stoga ovo društvo ne će biti podignuto, da udovolji ambiciji mičijoj, već da se odazove vapaju zaslužne ribarske kaste i da vida ribarske rane, te im traži lieka.

Predstavnici naših ribarskih zadruga mogli bi mi primjetiti, da bi dosta bilo osnovati u pojedinim središtima ribarske zadruge, a da udovolje potrebama ribara. I ovo je dobro, ali ovim se postizava ono za čim mi idjemo. Mi hoćemo, mi tražimo, kako sam malo prije rekao, da budemo imali jako i moćno ribarsko društvo, koje će pod svoje okrilje uzeti sve jade i nevolje naših ribara, te s njima dieliti svaku sreću i nesreću u njihovom zanimanju.

Ribarske zadruge osnivajmo ondje, gdje su prilike povoljne, da se one u prvom redu bave kupovanjem skupnih mreža i alata, te prodajom ulovljene ribe. Kad bi svako naše ribarsko mjesto imalo svoju ribarsku zadruhu, to ipak ne bi prestala prieka potreba osnuća jednog velikog pokrajinskog ribarskog društva, koje je pozvano

„Što je rat“ (critica); „Čedu“ (pjesma); „Zmija“ (critica); „Ladjići“ (pjesma); „Mora“ (pričica); „Mudre rečenice“; „Ivica i Draga i njihov zeko (pjesma); „Ođvažni Janko“ (pripovjedka); „Lasti“ (pjesma); „Iskriće“ (u stihovima); „Bjegunac“ (pripovjedka); „Iskriće“ (u stihovima); „Bjegunac“; „Pjevanika“ (nekoliko najobjubljenijih hrvatskih pjesama, koje se rado pjevaju); u trećem djelu sadržaje: zagonetke, rebusi i pošalice i napokon svakovrsne skrižaljke za školске bilješke, vrlo praktične za učitelje i učenike. „Jorgovan“ je jedini hrvatski istarski koledar, bez kojega ne bi smio biti ni jedan Hrvat. Uvezan je u cieło platno, a u formatu takovom, da ga se može nositi u žepu i uvijek imati uz se. Cijena je 50 para, a tko naručii više od 10 komada, dobije ga po 45 para komad franko, a knjižare imaju znatan popust. Naručuje se u tiskari Laginja i dr. u Puli. Mi toplo preporučamo svakomu ovaj liepi koledar.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)  
Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik Josip Dregan.

Prva parna tvornica  
za bojadisanje, pranje i kemičko  
čišćenje odjela na suho

**M. DOMIĆA**

Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemičko čišćenje kao: obična, urešna, za šetnju, kazalšte i plesove. Osim toga zastore, prostrže, rukavice od kože itd., razumije se sve u ciełni a koja se čisti pomoću stroja „UNIVERSAL“.

Isto tako parno bojadisanje gore navedenih predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i korisno i pouzdanu i jeftinu proizvodnju.

Za Šibenik prima i predaje: **ŠIBI JULIO RAGANZINI** Glavna ulica.

**Poslužnika** traži Hrv. pučka štedionica u Zadru.

Prednost imadu oni, koji posjeduju manju jamčevinu, te koji su pismeni.

Ponude na upravu štedionice.

1-3

\*\*\*\*\*

**Veliko skladište gotovih odiela za gospodu**

**Saisona 1909-1910**

**✳ Pio Terzanović ✳ Šibenik ✳**

Nezadnja molka!

Javljam štovanomu građanstvu, da mi je ovih dana pri-  
spjela od jedne glasovite krojačnice velika količoka gotovih  
odiela i kaputa za gospodu. Ova se odiela osobito odlikuju  
radi izvanredno elegantna kroja i umjerenosti cijena, tako da sam  
u mogućnosti svakom zahtjevu udovoljiti.

Preporučujuć se bilježim se veleštovanjem

18. IX. - 18. III. 1910. g.

**Pio Terzanović.**

Cijene vrlo nizke!

\*\*\*\*\*

da kao matica skupi sve ove zadruge pod svoje okrilje, kao i one ribare, koji su s jednog ili drugog razloga lišeni ove blagodati, te da bude predstavnik svih naših ribarskih interesa naprama svakomu bilo kod kuće, bilo van nje.

Bez jakog i moćnog pokrajinskog ribarskog društva ne možemo, a nit ći ćemo ikad moći reći, da smo u ribarstvu napredni, kao ni to, da je naše ribarstvo na putu k boljoj i sretnijoj budućnosti. Bez ovakova društva naš će ribar ostati uvijek rob domaćih i stranih spekulana, kojih se mi moramo otresti ako njemu, a i sebi želimo dobro.

Gospodo i braćo svršavam, jer sam iscrpio vrieme, koje mi je određeno za ovaj govor, donajčajuć vam pred oči rieči zaslužnog ribarskog ekonoma na našem obalama.

Primo elemento di grandezza, offre il mare al popolo e mezzi di sviluppare le proprie forze, di allargare e proripi dominii, di vigilare sulla propria indipendenza, sulle avite libertà! (Burno odobravanje, čestitanje i pleskanje rukui.)



# Hrvatska Vjeresijska Banka - Podružnica - Šibenik.

Bankovni odjel - - -

prima uložke na knjižice u konto rentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Dionička glavica - - -

- - - - K 1,000.000  
 Pričuvena zaklada i pritičci K 150.000.  
 CENTRALKA DUBROVNIK - - -  
 Podružnica u SPLITU i ZADRU.  
 Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, občinama i javnim korporacijama.

Mjenjačnica - - -

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje protiv gubitku kod ždrlebanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

Zalagaonica - - -

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

99-52

## CEMENT

tvornice Portlandcementsa iz Splita, dobiva se kod mene i to uz cene za 100 kg. franko obala Šibenik:

Za kolikoće sastojće se od 3 do 5 vagona po K 3-90.

Za kolikoće sastojće se od pol do 3 vagona po K 4-—

Na male kolikoće po K 4-50, franko magazin.

Prazne vreće moraju se kroz rok od 30 dana franko nazad povratiti, inače račun 50 filira po komadu.

Jamčec za tačnu i brzu posluđu bi-lježim se sa

osobitim štovanjem

Sime Tarle,  
 trgovac.

## Najboljom

trajnošću odlikuju se četvorine za peći glasovite tvornice Mitscherling u Saskoj, jer nadmašuju sasvim svaku drugu vrst opeka i jer su najradje traženi od svih pekara pod imenom:

„Četvorine Chamotte“

po K 1-10 komad s protegama 28/ 28,5 cm. Ove četvorine podavaju kruhu i dvopeku redovitu vrućinu, te ga ni najmanje ne prigore; uslov, s kojega su najbolje peći na glasu. — Ne pucaju ni pri najjačijem grijanju ili ohladjenju. — Traju po prilici tri godine makar uz neprestajnu radnju.

Izključivo skladište za Dalmaciju: 20—25

Tvrđka Faust Juchlostri — Šibenik.

## Hotel „Sokol“ Drniš traži sobaricu

koja će pojedno služiti goste na stolu. Uvjeti: stan, hrana, 20 kruna i dobra ruka.

VILIM MILETA.

## NIUSOL

pripravljen od BERGMANNA I DR. U TEČENU O.JE.

jest i ostaje kao i do sada najbolje od svih modernih sredstava za

### bojadisanje kose

i dobiva se za plavu, kestenjastu i crnu boju uz cenu od K 2-50 po flaši.

Prodaje se kod: 16—20

Vinka Vučića, Drogarija -- Šibenik.

## STECKENPFERD --

od IJILJANOVA MILIEKA SAPUN

najblaži sapun za kožu koja i proti sunčanim pjegama.

Dobiva se svugdje. 27—40

## Sasvim badava svakomu

### ura sa lancem

Da našu tvrđku kao i naše nove žepne ure za gospodu i gospodje objavimo, razšiljemo svakomu uz pripisanu K 1— za troškove (također u poštanskim markama) krasnu uru sa lancem i naš ilustrirani cenik.

Pišite odmah na tvrđku: HEINRICH WEISS, Beč 99. Poštanski pretinac. 26—26

## Restauracia „Sidru“

prvog reda  
 ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

Čast mi je obznaniti cijenio občinstvo, da se u mojem lokalu toče izabrana vina, kao: dalmatinsko, istrijsko, bijelo, desert, refosco i t. d., te dobro poznato pivo Sarajevsko.

Kuhinja je domaća prve vrsti, koja je obskrbljena u svako doba toplim i mrlim jelom. — Objed I. reda K 1; II. reda 72 fil.

Naznačiti mi je osobito, da se moja jela priugotavljaju samo sa naravnom masi.

Preporučuje se velostovanje Strika Antun.

40—52

## Restauracia „Sidru“

prvog reda  
 ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru izvrsno sredstvo protiv svakog kašlja i kataru

## Prsni bonboni.

Omot po 20 filira. Dobiva se svugdje. Glavno skladište: PAVAO BAAR, Varaždin.

7—20

Svoj k svome!

## Hrvatska knjižarnica

u Zadru.

Velika zaliha

školskih knjiga, pisacjeg i risacjeg pribora te inih školskih potrebština

uz najniže cene.

Izvanjske naručbe obavljaju se brzo i tačno.

1—5 Preprodavačima znatan popust.



ŠIRITE

„HRVATSKU RIEČ“!



## Tiskovi za groždje Tiskovi za voće

popravljeni sa dvostrukim tlakom za ručno tjeranje te sa prstenastim i kračunastim zaporom.

### Gnječila i runila za groždje Gnječila za voće

najnovije, trajne i izvrsne konstrukcije, kao također

mašine za priredjivanje krme, sjeckalice, sjeckalice za repu, mlinovi za krpicu (travnjanje), parila za krmu, vitla, medjuumetci iz tvornice gospodarskih strojeva i ljevaonice željeza:

Franz Eisenschimmel et Comp., Raudnitz a. E.

FRANZ MELICHER, RUDOLF BÄCHER  
 BEČ, III/2, Löwengasse 37.

Obširni katalogi šalju se badava i franko. — Traže se solidni zastupnici i preprodavaoci. Kod kupovanja valja se čuvati od patvorina.

5—9

# I. hrv. tvornica voštanih sveća Vlad. Kulića u Šibeniku.